

De noodzaak en het nut van verzekerdheid

Onderzoekt uzelven of gij in het geloof zijt, beproeft uzelven.

2 Korinthe 13:5

De gemeente van Korinthe was een tuin die door de apostelen was aangelegd; ze werd echter al gauw overwoekerd door schadelijk onkruid. Daarom dreigde de apostel Paulus de gemeente dat hij haar streng zou tuchtigen als ze zich niet zou bekeren. De kerkelijke tucht is immers voor de kerk wat het zwaard is voor het gemenebest.

De Korintheïers trokken zich niets aan van deze bestraffing en als reactie trokken ze Paulus' apostolische macht en gezag in twijfel. De liefde tot hun lusten en hun geruste leven in die lusten brachten de Korintheïers ertoe om aan het goddelijke recht van Christus' inzettingen te twijfelen. De apostel toonde aan dat hij was geroepen door te herinneren aan het geestelijke succes en de krachtige uitwerking die zijn woorden onder de Korintheïers hadden gehad. In plaats van hem te onderzoeken en te beproeven, gebod Paulus hun zichzelf te toetsen. Dit argument kunnen Gods getrouwe dienaren ook nu nog gebruiken tegen velen die hun roeping verwerpen.

De plicht om onszelf te onderzoeken

In Paulus' woorden wordt er een plicht geëist. Verwaarlozing van deze plicht kan ernstige gevolgen hebben. De plicht wordt verklaard in deze twee beklemtoonde woorden: 'onderzoekt' en 'beproeft' uzelf. Het eerste woord betekent gewoonlijk: uit eigen ondervinding iets te weten komen wat onzeker, onbekend of verborgen is. Kennis die vergaard wordt aan de hand van algemene argumenten en abstracte redeneringen kan geen bevindelijke kennis worden genoemd. Daarom is er naast deze kennis beproeving nodig om te bepalen of een oogmerk goed of slecht is.

In een kwade zin slaat het woord op de duivel en zijn instrumenten, terwijl het in een goede zin slaat op God en, zoals hier in de tekst, op ons. Verder veronderstellen deze woorden dat mensen vreemdelingen zijn voor zichzelf omdat overmatige eigenliefde hen blind maakt voor de waarheid. Deze woorden impliceren eveneens dat er zekere kenmerken en kentekenen zijn die aanwijzen hoe iemand kan komen tot een verzekerde zelfkennis, anders zou dit gebod zinloos zijn. In het woord 'beproeven' schemert ook door dat streng en nauwgezet zelfonderzoek nodig is voor een volledige bevindelijke kennis van wat binnen in ons is (Rom. 5:4).

Het woord 'onderzoeken' wordt gebruikt met betrekking tot bevindelijke kennis. Het doel van het onderzoek is om te zien 'of gij in het geloof zijt'. De apostel spreekt hier niet over de leer van het geloof, maar over de zaligmakende genade van het geloof, wat blijkt uit de vraag: 'Weet gij niet dat Christus in u is?' De apostel

zegt 'of gij in het geloof zijt' en niet 'of het geloof in u is', om daarmee de grote reikwijdte van het geloof aan te duiden, die wij, als de voorwerpen ervan, niet volledig kunnen omvatten. Zo gebruikt hij ook zinnen in de tegengestelde betekenis, zoals 'in de zonde' en 'in het vlees', in plaats van dat hij zegt dat de zonde en het vlees in ons zijn. Sommigen merken daarnaast op dat Paulus als het ware zegt: 'Ga in in de vreugde uws Heeren' in plaats van 'de vreugde uws Heeren ga in u', maar dat is vergezocht, omdat het in werkelijkheid betekent: 'Ga in in de plaats van de vreugde uws Heeren', in de zin waarin de term in Esther wordt gebruikt.

Wanneer rechtzinnige verklaarders roomse uitleggers vragen om te bewijzen dat iemand ervan verzekerd kan worden dat er in hem ware genade te vinden is, gaan zij deze kwestie uit de weg. Zij zeggen dat de apostel hier niet het zaligmakende werk van de Geest op het oog heeft, maar de wonderwerken. Zij beweren dat zij apostelen van de ware Messias zijn omdat er onder hen wonderen worden verricht. Ze halen ook Galaten 3:5 aan, waar de apostel de waarheid aantoonde van de leer dat Christus' aanwezigheid onder de gelovigen is af te leiden uit de wonderwerken die in hun midden plaatsvonden. Soms be-roepen ze zich ook nog op Mattheüs 11:5, waar Johannes' discipelen aan Jezus vragen of Hij de ware Christus is en Jezus antwoordt: 'De blinden worden ziende en de kreupelen wandelen', waarmee Hij aangeeft dat deze wonderen aantonen dat Hij de Messias is.

We geven toe dat dit een van de zaken is die de apostel op het oog heeft als hij de Korinthiërs oproept tot

zelfonderzoek om zo een bevindelijk bewijs van Paulus' apostelschap onder hen te vinden, maar dat kan niet de volledige betekenis zijn, omdat van Christus niet gezegd wordt dat Hij alleen door het wondergeloof in ons woont (zoals de Schrift het uitdrukt) of in ons is.

De ongerijmdheid van deze stelling volgt uit de woorden 'tenzij dat gij verworpenen zijt' (Eng. vert.). Johannes Piscator (1546-1625) ziet 'verworpenen' hier als tegengesteld aan de uitverkorenen. Ik volg echter liever de visie van Theodore Beza (1519-1605), die stelt dat dit woord wijst op een verdorven en ongezonder verstand. De Korinthiërs zouden dus gemakkelijk het werk van Christus in en onder hen kunnen ontdekken, als hun verstand maar niet voor een deel verdorven was. Paulus ging er immers niet van uit dat ze geheel en al ondeugdelijk waren, zoals blijkt uit het Grieks dat hij gebruikt, waarin hij zijn woordgebruik matigt, dat door sommigen dan ook wordt vertaald als: 'Tenzij dat gij ergens ondeugdelijk in zijt'.

Een verwerpelijk verstand is een verdorven verstand, volgens Titus 1:16. 2 Timotheüs 3:8 spreekt ook over 'mensen, verdorven zijnde van verstand, verwerpelijk aangaande het geloof'.

Hoewel we 'verworpenen' hier niet opvatten als het tegenovergestelde van 'uitverkorenen', zie ik toch geen reden waarom we het niet zo mogen vertalen, niet in die zin dat zij geen hoop hebben ooit zalig te zullen worden, maar in de zin van wat de Schrift in Jeremia 6:30 'verworpen zilver' noemt, wat wijst op iets wat in de handel geen enkele waarde heeft. Ook al schrijft de apostel aan de gehele gemeente van Korinthe, toch wordt iedere

afzonderlijke gelovige ertoe opgeroepen de plicht waar te nemen die hij van hen eist. Dit wordt ontkend door Willem van Est (1542-1613), die rechtzinnige argumenten voor geloofszekerheid omzeilt door te stellen dat iemand gemakkelijker te weten kan komen dat Christus in een bepaalde kerk of vergadering is dan in het hart van een individuele gelovige. De tekst spreekt echter niet van Christus' aanwezigheid onder hen in Zijn leer en inzettingen, wat iemand inderdaad gemakkelijk te weten kan komen, maar van Zijn geestelijke inwoning in hen door heiligmakende genade.

Op grond van deze tekst kunnen we dan de volgende twee algemene opmerkingen maken:

- Opmerking 1: Het is een plicht van het allergrootste belang voor Gods volk om verzekerdheid te verkrijgen omtrent het ware en zaligmakende werk van genade in hen, want door deze verzekerdheid weten zij dat ze geen ondeugdelijke huichelaars zijn.
- Opmerking 2: Er zijn bepaalde kenmerken en kentekenen van genade waardoor iemand kan onderscheiden wat hij is.

Ware kennis van genade

Een praktische, bevindelijke kennis van genade overtreft ver een puur verstandelijke en theoretische kennis ervan. Het is net als het verschil tussen iemand die gehoord heeft dat honing zoet is en iemand die het geproefd heeft. Een regel onder de Hebreëen luidt dat woorden van kennis soms evengoed kunnen bestaan in genegenheden in het

hart als in praktische daden. Hoe goed zou het zijn als woorden altijd de ware christenen van de valse konden onderscheiden.

In vroeger tijden spanden christenen zich zeer in om aan bevindelijke kennis te komen, terwijl ze vandaag de dag tevreden zijn met louter hoofdkennis. In de geneeskunde noemen we iemand minachtend een empiricus wanneer hij alleen op zijn waarneming vertrouwt en geen kennis heeft van de aard van de dingen. Als iemand in het christendom een empiricus is, mogen we dat echter in een goede zin opvatten. Bernard van Clairvaux (1090-1153) heeft terecht gezegd dat we bij het lezen van boeken niet zozeer moeten staan naar wetenschap als wel naar de smaak van de waarheid in onze harten.

De apostel gaat echter verder en gebiedt ons onszelf te onderzoeken en te beproeven aan de hand van de dadelijke uitwerkingen van genade in ons leven, die ons in staat stellen om onszelf ervan te verzekeren dat we wedergeboren zijn, en bijgevolg om te concluderen dat we gelovigen zijn.⁴ We onderzoeken of beproeven onszelf door de kenmerken en kentekenen van het geloof die de Schrift noemt, toe te passen en op die manier de dadelijke beoefening daarvan in onszelf te ondervinden. Filippenzen 1:9 spreekt over bevindelijke kennis als de inwendige smaak en de ondervinding van goddelijke zaken in het hart.

4. Burgess noemt de praktische uitwerkingen van de genade *actu secunda*, secundaire handelingen, die voortvloeien uit de *actu primo*, de hebbelijkheid van de genade, die niet is los te maken van de wedergeboorte.

De noodzaak van verzekerdheid

Dat verzekerdheid omtrent dit praktijkgerichte, bevinde-lijke werk van genade, waardoor we het ware van het valse kunnen onderscheiden, noodzakelijk is, blijkt duidelijk uit verschillende zaken:

1. De sterke nadruk die onze Zaligmaker in Zijn preken op dit punt legt

De heidenen zeggen dat, wanneer een wijze spreekt, hij de rijke schatten en schatkist van zijn verstand opendoet. Als dit al geldt voor een wijs mens, hoeveel te meer dan voor Christus, in Wie alle schatten van wijsheid verborgen zijn. Van alle praktische theologische zaken die Hij bespreekt, spreekt Hij het vaakst over datgene wat uit Zijn eerste gelijkenis naar voren komt, die is opgetekend in Mattheüs 13:3. Deze gelijkenis laat het verschil zien tussen ware en valse genade. Lukas 8:8 deelt mee dat Jezus, nadat Hij deze gelijkenis had uitgesproken, uitriep: 'Wie oren heeft om te horen, die hore.' We lezen van Christus nergens dat Hij riep, behalve wanneer Hij door grote ernst werd gedreven en het onderwerp van groot belang was. Hij richt Zich tot een volksmenigte die naar Hem is toegestroomd en nu aandachtig naar Zijn woorden luistert. Jezus verklaart echter dat weinigen een goed en eerlijk hart hebben om het Woord te ontvangen. Onze Zaligmaker zegt dat we onder het gebruik van de inzetten zo'n verandering in onszelf kunnen gewaarworden dat we denken blijdschap of geloof te bezitten of een soort reformatie te hebben doorgemaakt, zonder dat we evenwel de goede en geschikte aarde zijn die het

Woord werkelijk ontvangt. Het valt niet mee voor ons om net zo lang met het Woord werkzaam te zijn totdat we werkelijk verzekerd zijn van onze zaligheid. Onze Zaligmaker heeft nog een gelijkenis uitgesproken om dit punt duidelijk te maken. In Mattheüs 25:1 heeft Hij het over tien maagden of jonge vrouwen die zichzelf hebben bewaard van de afgoderijen en grove ondeugden van de wereld. Allemaal dragen ze een lamp en zijn ze goedsmoeds op weg naar de ontmoeting met de bruidegom. Er is geen verschil te zien tussen de ene en de andere maagd, totdat de bruidegom komt, en dan komt openbaar wie er onvoldoende olie bij zich hebben om hun lamp brandend te houden. Deze gelijkenis wil zeggen dat iemand met veel kennis, zoals een belijder, vals, onvolmaakt of nagemaakt genadewerk kan bezitten. Hij leeft getroost en gerust, in het geloof dat zijn geestelijke toestand voor God goed is. Hij komt pas achter het tegendeel wanneer het te laat is. Verder spreekt Jezus in Mattheüs 7:24-26 over twee bouwers, van wie de een op het zand en de ander op de rots bouwt. Deze gelijkenis staat voor de twee soorten gelovigen. De een doet belijdenis van het geloof en leidt een christelijk leven. Hij is waarlijk geworteld in Christus, de Rotssteen. De ander lijkt een gelovige te zijn, maar, zoals voor de meeste christenen geldt, hij graaft niet diep genoeg. Zijn geloof, bekering en vreugde zijn op los zand neergezet. Het gevolg is dat 'zijn val groot was'. De verdoemenis van zulke mensen zal werkelijk verschrikkelijk zijn, als al hun godsdienstplichten en uitwendige belijdenissen tot de grond toe zullen worden afgebroken. Hoe ellendig zal het zijn als zij van God

zullen worden gescheiden, ondanks al de plichten waarop zij hun zaligheid hadden gegrond. Onze Zaligmaker waarschuwt in Mattheüs 7:22 dat velen in die dag tot Hem zullen roepen en Hem voorhouden dat ze in Zijn Naam hebben geprofeteerd en in Zijn tegenwoordigheid hebben gegeten en gedronken. Deze mensen hebben veel offers gebracht en vaak de sacramenten ontvangen, maar Christus zal zeggen: 'Ik heb u nooit gekend' (vers 23). Het is van levensbelang dat we onszelf niet bedriegen als het gaat om het zaligmakende werk van genade in ons. We moeten onze ogen gericht houden op het waarachtige goddelijke werk van genade, opdat we ons geestelijke huis niet bouwen met valse munt.

2. De geneigdheid om verkeerde aannames te koesteren over ons geloof

Bevindelijke geloofskennis is van cruciaal belang vanwege onze aangeboren geneigdheid om vals geloof voor het ware aan te zien. Augustinus heeft gezegd dat dwalingen en gevaarlijke ontwikkelingen meer op de loer liggen bij de uitleg van het leerstuk van de Drie-eenheid dan bij andere leerstukken. Dat is echter ook wel van toepassing op het gebod van de apostel om ons geloof te onderzoeken en te beproeven, vanwege de arglistigheid van ons hart en onze onkunde in het maken van onderscheid tussen vele valse soorten en vormen van geloof. De vermaningen in de Schrift om ons hart te doorzoeken en met ons hart in gesprek te gaan, tonen aan hoe moeilijk het is om volledig vertrouwd te raken met wat erin zit.

De roomsen drijven dit punt te ver door, alsof niemand

kan zeggen of hij God werkelijk liefheeft of een oprecht hart heeft. We zullen wanneer de gelegenheid daar is, aantonen dat dit niet waar is. Wel is het waar dat we zo veel eigenliefde en vleselijk vertrouwen in onszelf hebben dat we maar al te gemakkelijk aannemen dat het met ons naar behoren gesteld is. Vraag de een na de ander maar naar zijn eeuwige staat: wie vertrouwt er niet op dat hij wedergeboren is, een zaligmakend aandeel in Christus heeft en dat zijn hart goed is? En hoe komt dat? Omdat hij zichzelf niet getrouw toetst aan de kenmerken en de aard van ware genade en ze niet nauwgezet op zichzelf toepast. De Joden en farizeeën konden niet worden afgebracht van hun ijdele hoop en vleselijk vertrouwen dat zij de wet van God werkelijk hielden. Daarom brengt de apostel dit in Romeinen 2:17 uitdrukkelijk in verband met een Jood als hij zegt: 'gij (...) rust op de wet'. De Joden en farizeeën vonden zekerheid in de wet, alsof deze een uitnemend voorrecht en een getuigenis van Gods liefde was. Christus belooft 'rust voor uw zielen' in Mattheüs 11:29, maar geen zondelast kon de farizeeën neerdrukken, omdat ze geloofden dat zij al tot rust waren gekomen. Op eenzelfde manier rusten sommige christenen op hun kennis van de leer van het Evangelie en op het uitwendig gebruik van de inzettingen, zonder ooit het gewicht van de zonde te voelen. Het zou voor zulke mensen beter zijn als ze bevreesd hun gebeden zouden doen en hun brood al bevend en verslagen zouden eten dan dat ze huichelaars zijn die vleselijk en ten onrechte ervan verzekerd zijn dat hun toestand goed is. Vele zogenaamde christenen zijn als glimwormen of verrotte witte bomen

van slap materiaal die alleen aan de buitenkant glanzen! Daarom zou aan iedere poort, deur en deurpost in de hele wereld wel deze tekst bevestigd mogen worden: ‘Onderzoek, beproef uzelf.’

3. Het gevaar om in deze zaak ernaast te zitten

O, de verlegenheid die de dwaze maagden aangreep toen ze hun gebrek aan olie bemerkten! Hoezeer dienen we op onze hoede te zijn voor valse munt. Maar hoeveel te meer behoren we ervoor op te passen dat we vals berouw niet voor waar berouw aanzien of vals geloof voor waar geloof. Als uw bidden en geloofsbelijdenis niet goed en waarachtig zijn, zult u voor eeuwig verloren gaan.

In Hebreeën 6:4 spreekt de apostel over mensen die zaken hebben beleefd waar velen van ons niet toe gekomen zijn. Ze waren ‘verlicht’ geweest, hadden ‘de hemelse gave en het goede Woord Gods gesmaakt’ en waren ‘de Heilige Geest deelachtig geworden’. Toch zegt de apostel ook in Hebreeën 6:9: ‘Wij verzekeren ons van u betere dingen, en met de zaligheid gevoegd.’ Wat een donder en bliksem weerklinkt er in deze leer, dat met de zaligheid dingen gevoegd zijn die beter zijn dan verlichting en een aandeel in heilige zaken! We roepen uit met de discipelen: ‘Deze rede is hard; wie kan dan zalig worden?’

Toch is het de waarheid. En als dienaars van Gods Woord zeggen wij dat, tenzij uw gerechtigheid meerder is dan die gerechtigheid die bestaat in een uitwendige belijdenis, regelmatig preken aanhoren, huiselijke plichten en de algemene werkingen van Gods Geest – allemaal dingen die tijdgelovigen hebben – u het Koninkrijk der hemelen

niet kunt binnengaan. Wij bidden om betere dingen voor u, dingen die zeker met de zaligheid gevoegd zijn.

4. De moeilijkheid om waar en vals geloof van elkaar te onderscheiden

Het is moeilijk om ware en valse genade uit elkaar te houden. Het is zo moeilijk dat sommige godgeleerden denken dat het werk van genade in de tijdgelovige alleen in trappen en niet in wezen verschilt van het werk van genade in de wedergeborene, hoewel dit onwaar is. Als het voor theologen al zo moeilijk is om in dit leerstuk de exacte grenzen te bepalen, hoeveel te meer dan voor gewone christenen!

Een huichelaar ervaart vreugde, droefheid en zoetheid in de inzetten, maar dat geldt net zo goed voor Gods volk. Maar het is moeilijk om aan te tonen dat de een zich bedriegt en de ander niet, ook al verschillen ze evenveel van elkaar als iemand die droomt van iemand die wakker is. Paulus' vermaning om 'te onderzoeken en te beproeven' veronderstelt dat iemand weet moet hebben van de regel en kenmerken die bij deze genade horen. Ook moet hij bekwaam zijn om deze kenmerken op zichzelf toe te passen zonder zich tot iets anders te laten verleiden, zeer nauwlettend en vasthoudend.

In twisten over de leer draait het om de vraag: Wat is de ware kerk die niet dwaalt, en wat zijn de wezenlijke kenmerken van zo'n kerk? Zo draait het als het om de praktijk gaat om deze vragen: Wat is ware genade? Bezit ik ware genade? Aan de hand van welke kenmerken kan ik dit te weten komen? In leerstellige kwesties

zouden we wel wensen dat we een zichtbare, onfeilbare rechter om zijn oordeel konden vragen, zodat het geschil zou worden opgelost. Zo wensten we ook wel dat een bijzondere openbaring vanuit de hemel ons bij name zou meedelen dat we bij die christenen horen in wie geen bedrog is.

5. Geloofszekerheid levert veel voordelen op

Als wij een bevindelijke kennis van onszelf hebben verkregen, zal dat ons heel veel voordelen opleveren.

Ten eerste zullen we al onze vroegere kennis van goddelijke zaken beschouwen als een luidende schel die niet meer zo veel voorstelt.

Wanneer we eenmaal de innerlijke werking van heilige zaken aan ons hart gevoelen, zullen we al onze plichten, geestelijke gesprekken en godsdienstige verrichtingen van vroeger beklagen, die we hebben gedaan als een papegaai die geen verstand van deze zaken heeft. Als iemand in een boek of op een kaart landen bekijkt, heeft hij enige beperkte kennis van die landen. Als hij echter die landen bezoekt en de steden en gebouwen aldaar bekijkt, zal hij toegeven dat zijn vroegere kennis daarvan gebrekkig was vergeleken met wat hij dan weet.

De koningin van Scheba had geruchten gehoord van Salomo's wijsheid, maar toen ze de koning bezocht en in eigen persoon zijn wijsheid zag, was ze stomverbaasd en zei ze: 'Alles wat ik heb gehoord, is niets bij wat ik gezien heb.' Zo is het ook in de genade. Als God inwendige, bevindelijke kennis van Hem in u werkt, zult u zich verbazen over het verschil dat u ziet tussen wie u voorheen

was en wie u dan bent. Alles wat u gehoord, gelezen of gepredikt hebt is niets bij wat u dan gevoelt.

Het is vreselijk om op te merken hoeveel mensen godsvrucht hebben gezien, maar dan als op een landkaart. Ze hebben het nooit zelf ondervonden. Veel mensen spreken over hun bekering of berouw zoals mannen praten over het baren van een kind: ze praten over de zaak, zonder dat ze zelf ooit de hartkloppingen en weeën hebben gevoeld die met de geboorte gepaard gaan (zie Rom. 7:9). Paulus heeft lange tijd de weg van de godsdienstplichten bewandeld, maar toen hij bevindelijke kennis van Christus ontving, stierf hij aan zijn eigengerechtigheid waarin hij tevoren geleefd had; hij beseftte in welke verdoemelijke en gevaarlijke staat hij verkeerde, terwijl hij voor zijn bekering vertrouwde op zijn goede levenswandel en dacht zeker zalig te zullen worden. Zo is het bij iedereen die bevindelijke kennis ontvangen heeft. Dan zegt hij: 'Helaas, eens was ik levend en meende ik iemand te zijn. Ik kon bidden, preken schrijven en debatteren met grote kennis van zaken, maar ik zie nu dat ik niet wist wat waar geloof of godsvrucht is. Ik redeneerde er veel over, maar wist tot nu toe niets van God en Zijn genadewerken.'

Ten tweede heeft iemand met bevindelijke kennis een hart dat is als een afschrift van de Bijbel. De Schrift is het origineel, en zijn hart is de kopie ervan. De gelovige kan de beloften en bedreigingen in de Schrift lezen en zeggen: 'Dit bewijs is afdoende; de zaak is gesloten.' In hun psalmen en brieven spreken David en Paulus het hart van de mens aan, voelen ze zijn verzoeking en

zien ze zijn tegenwerpingen al aankomen. Zoals Johannes 3:33 zegt: 'Die Zijn getuigenis aangenomen heeft, die heeft verzegeld dat God waarachtig is.' De Schrift spreekt ook over Gods verzegeling van ons en onze verzegeling van Hem bij wijze van burgerlijke contracten, die bevestigd en voor echt verklaard werden door middel van de zegels die eraan werden gehecht (zie Jer. 32:10). Zo verklaart een ware gelovige, die het getuigenis van de Schrift ontvangt, plechtig met zijn leven en gesprekken dat God waarachtig is. Al degenen die zeggen dat ze geloven en niet de vruchten van bekering voortbrengen, verzegelen niet dat God waarachtig is.

Ten derde maakt bevindelijke kennis het hart van de gelovige dood voor puur menselijke voortreffelijkheden. Filosofen zeggen dat het leven van planten en een zintuiglijk leven in het niet vallen bij een rationeel leven. Zo valt ook het natuurlijke leven van een christen grotendeels in het niet bij zijn bovennatuurlijke leven. Graan en doornen groeien samen op de grond van de boer. Waar echter genade beoefend wordt, zal al het onkruid worden uitgerukt. Het zijn de genegenheden van het hart, en niet de begrippen in het hoofd, die de onmatige begeerten naar wereldse dingen uitbannen. Iemand die lange tijd de wijn van verstandelijke kennis heeft geproefd zal, nadat hij eenmaal geproefd heeft van de bevindelijke kennis, erkennen dat de nieuwe kennis beter is.

In Galaten 2:20 zegt Paulus dat niet hij, maar Christus in hem leeft. In Christus is heel het leven genot. Zolang u geen genot en zoetheid in heilige zaken ervaart,

kan uw tong wel over goede dingen bazelen, maar uw hart is er niet in aanwezig. Liefde tot de wereld gaat wel samen met de eerste vorm van kennis, maar niet met de laatste. Aristoteles merkte eens op dat honden niet kunnen jagen wanneer ze de zoete geur van bloemen ruiken, omdat deze geur hun reukzin afleidt. Zo kunnen wij ook de zoetheid van Christus' oliën niet najagen wanneer we worden opgehouden door de geur van wereldse pleziertjes en lekkernijen.